

זכרון עולם
 איש חי
 רב פעלים
 רודף צדקה וחסד
משה שניצר
 ז"ל
 ב"ר מנחם מנדל ז"ל
 תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

זכרון עולם
 האשה
 החשובה ורודפת
 צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
 ע"ה
 ב"ר מאיר ז"ל
 תנצב"ה

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל
בס"ד, כ"ו אב תשפ"ג מסכת גיטין פ"ט-קידושין ו' • כלים כ"ב, י' - כ"ב, י"ד
 גליון מס' 1264

- השבוע בגליון**
- מדוע מקדשים בטבעת? ענידת הטבעת על יד ימין, סימן למזל? על איזו אצבע יש לענוד את הטבעת? אשה שהתקדשה בדג חסר קשקשים? אין לקדש אשה בתבשיל בשר בחלב? האם מותר לקדש אשה בספר תורה?
 - ברכות המילה של תינוק יתום? נטיעת עצי אתרוג לצורך מצוות ארבעת המינים? משלוח אתרוגי ארץ ישראל לחו"ל?
 - מדוע בברית מילה מברכים שתי ברכות? עריכת חופה, בבית כנסת או באולם? כיצד עורכים חופה? חופה בלי כלונסאות? קישוט מקום החופה? מקום עריכת החופה?

בשורה לקוראי הגליון!
 ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
 להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

בואי בשלום

זית ירוק ורענן שהגיע לשיא בשלותו צנח בכבודת אל האדמה. הוא הרים את עיניו, הביט בעץ הזית העתיק שהצל עליו מקרני השמש, ושב להרהר בקורות חייו הסוערים.

נחיינו התרחבו בטבעיות והוא שאף מלא ריאותיו מרחיו העמוק של העץ והזיתים. העץ והריח לא היו זרים לו. הוא נולד לתוכם בכפר ערבי בארץ הגליל הקסומה. על מורדות אחד ההרים הסלעיים, בכפר קטן וציורי, פסע נאסר את צעדיו הראשונים לצידן של פרות עצלות, מנוממות משהו. בארץ הגליל, הכל הולך לאט. אין מה למהר. היום יש שמש. גם מחוץ.

החיים זרמו להם בעצלותיים. יום הולך ויום בא, ונאסר שכבר רעה במיומנות עדר ענק בן מאות עיזים, התגלה כילד מוכשר.

עם שחר היה משכים קום ויוצא עם עיזיו אל המרעה, חליל פשוט בנה לעצמו, אך הוא הפליא לחלל בו צליליו הענוגים של חלילו היו ממלאים את ההרים והגאיות, ולעיתים, היה הילד הרועה עוצם את עיניו, ובדמיונו היו מאות עיזיו הצחורות פורצות במחול לשמע צליליו. נאסר לעולם לא ישכח את אחת מעיזותיו, באה בימים, שלשמע צלילי מנגינת רועים ישנה נושנה, היתה פוסעת מעדנות לעברו, רובצת לצידו ובוהה בו בעיניה החמומות הגדולות.

לאחר מספר שעות היה נאסר מוציא מתרמילו גבינת עיזים טרייה וככר לחם פריך שאפתה אמו בחצר הבית, ומשביע את רעבונו.

דבר- מה נוסף היה לו בתרמילו, קוראן. נפשו כמהה לדעת, להבין ולהשכיל והוא ביקש לדעת את עיקרי דתו והליכותיה. כאשר היה בשנות העשרים לחייו, נודע שמו לתהילה בין אנשי כפרו, כאיש יודע ספר, מוכשר וחכם.

באחת מדרשות החיזוק של שיח נכבד אפוף התלהבות, החל נאסר לשאול שאלות מביכות

דף ב/א נקנית בכסף
מדוע מקדשים בטבעת?

מבואר במשנתנו, כי אחת הדרכים לקדושי אשה היא בכסף או בכל חפץ ששוויו אינו פחות מפרוטה. אולם, מנהג ישראל שהחתן מקדש את הכלה בטבעת בלבד (רמ"א אהע"ז סימן כ"ז סעיף א). בעל החינוך (מצווה תקנ"ב) מטעים מנהג זה, שהטבעת העומדת תמיד לנגד עיני האשה, תזכיר לה כי היא נשואה לאיש. מעניין לציין את דברי הגר"א (ביאור הגר"א שם), כי מנהג זה הוא על פי מה שכתב בתיקוני זוהר (תיקון ה'), שטבעת הנישואין הסגורה מכל קצותיה רומזת לאשה שבנישואיה היא נאסרה על כל העולם [עיין מקנה סימן נ' סעיף א' וצפנת פענח הלכות אישות פרק ג' הלכה א' שנימקו את ענין הטבעת מבחינה הלכתית].

סוג הטבעת: ברוב המקומות נהגו לקדש בטבעת זהב (מרדכי קידושין תפ"ח), אך יש שנהגו על פי הסוד, לקדש דווקא בטבעת כסף (בן איש חי א' שופטים ח'). בנתיבות שלום (נתיב י"ד סעיף ה') מודגש, כי אם החתן רוצה לקדש בטבעת כסף, עליו להודיע זאת מפורשות לכלה, שאם לא כן הקידושין לא יחולו, שהרי הכלה סבורה שהחתן יקדשנה כמקובל בטבעת זהב והסכמתה להתקדש לו ניתנה על דעת כך. כיום, נהוג לומר לכלה בטרם הקידושין, שתסכים להתקדש גם אם הטבעת אינה שווה אלא פרוטה בלבד, כדי למנוע טעויות ואי הבנות.

ענידת הטבעת על יד ימין, סימן למזל: נוהגים שהחתן אוחז את טבעת הנישואין בידו הימנית ועונד אותה על ידה הימנית של הכלה, כאות וסימן להצלחה. אולם, אם הכלה נוהגת לענוד את טבעותיה על ידה השמאלית, אין להקפיד על כך (באר משה חלק ב' סימן ב').

מעשה בחתן שענד את הטבעת על ידה השמאלית של הכלה, וביקש לערוך את טקס הקידושין שנית, כדי לענוד את הטבעת על ידה הימנית. אולם, בעל חיים ושולם (שו"ת חלק ב' סימן י"ט) אמר לחתן, כי אם רצונו בכך - יבושם לו, אך יעשה זאת בצנעה, כדי שהרואים זאת לא יטעו לחשוב שקידושי אשה ביד שמאל אינם קידושין.

על איזו אצבע יש לענוד את הטבעת? מנהג ישראל לענוד את טבעת הנישואין על ה"אצבע" (הסמוכה לאגודל]. יש שכתבו (כסא למלך עמוד ל'), שעל פי הסוד יש לענוד את הטבעת על ה"אמה" (האצבע האמצעית), שעליה כורכים את רצועות התפילין. אולם, כאמור, השתרש המנהג לענוד את הטבעת על ה"אצבע".

בן איש חי (חלק ב' סוד ישרים סימן א') אף מטעים בששה נימוקים מדוע יש לענוד את הטבעת דווקא על ה"אצבע", ולהלן שניים מהם: **א.** מאחר שעל העדים להבחין היטב במעשה הקידושין, נהגו לענוד את הטבעת על ה"אצבע", שאינה מוסתרת על ידי חברותיה. **ב.** כאשר נצמיד את כפות הידיים, באופן ששני האגודלים יהיו סמוכים זה לזה, נמצא, שה"אצבע" היא **השביעית** במספר, דבר זה בא לרמז על **שבעת** ימי הברכות שחוגגים לחתן ולכלה לאחר נישואיהם.

דף ב/א גמר קיחה קיחה משדה עפרון
אשה שהתקדשה בדג חסר קשקשים
 אחד האופנים שבהם אפשר לקדש אשה הוא קניין כסף. כלומר: תמורת הכסף שהבעל מעביר לידי האשה, הוא מקדש [מייחד] אותה לעצמו. מבואר בסוגייתנו, שהמקור לקידושי אשה בכסף

זעילוי נשמת

מרת **ורדה שניצר** ע"ה
 ב"ר מאיר ז"ל נלב"ע כ"ה מנחם אב תשס"ב
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

הר"ר **משה חיים זילבר** ז"ל
 ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע ר"ח אלול תשמ"ט
תנצב"ה
 הונצח ע"י ידידיו משפחת ה"ר שיחיו - גבעת שמואל

הוא מאברהם אבינו, שאמר לעפרון החתי בעת שרכש ממנו את מערת המכפלה (בראשית כג:ג): "נתתי כסף השדה קח ממני". מאחר שלשון "קיחה" נאמרה גם לגבי קידושין ככתוב (דברים כד/ה): "כי יקח איש אשה", דרשו חז"ל שאפשר לקדש אשה גם בכסף.

לדרשת חז"ל, המשווה בין קידושי אשה למקחו של אברהם אבינו, נלווים דינים ופרטים הלכתיים נוספים הנלמדים מפרשת רכישת מערת המכפלה, כפי שיבואר להלן.

אין לקדש אשה בתבשיל בשר בחלב: מבואר במשנה (לקמן נו/ב), שהמקדש אשה בחפץ האסור בהנאה [כאשר מקור האיסור הוא מדאורייתא, שולחן ערוך אה"ע"ז סימן כ"ח סעיף כ"א], כגון, בפרי ערלה או בתבשיל בשר בחלב - לא חלו קידושי, מאחר שנתנת חפץ האסור בהנאה, אינה נחשבת כהענקת דבר שווה ערך.

בעלי התוספות (עבודה זרה סב/א ד"ה בדמיהן) מבארים, שאף על פי שחפץ אסור בהנאה שייך לבעליו, ובמקרים מסויימים הם אף יכולים ליהנות ממנו [כגון אם פרי הערלה נשרף, מותר ליהנות מאפרו], מכל מקום, מאחר שאפשרות קידושי אשה בכסף נלמדת מפרשת רכישת מערת המכפלה, קידושין אלו פסולים, שכן, הכסף שנתן אברהם אבינו לעפרון, היה **ברשותו ובשליטתו** המוחלטת, ואילו בחפץ האסור בהנאה, אין לבעליו זכויות ממוניות מושלמות, שהרי אינו רשאי למכרו או להעניקו במתנה לאחר [עיין לקמן נו/ב בתוס' ד"ה המקדש, שפירש באופן אחר].

עתה, יש לברר, האם כל חפץ שבעליו מנוע ממכירתו, אין הוא יכול לקדש בו אשה, או שמא יש לדון כל מקרה לגופו.

האם מותר לקדש אשה בספר תורה? מבואר בגמרא (מגילה כז/א, עיין ריב"ש סימן רפ"ה) וכך גם נפסק להלכה (רמב"ם הלכות תפילין, מזוזה וס"ת פרק י' הלכה ב'), שעקב קדושתו של ספר התורה, אין למכרו אף לא לצורך מטרות נעלות, אלא אם כן המוכר זקוק לממון כדי ללמוד תורה או כדי לישא אשה. על פי זה יש לדון, האם מותר לאדם עשיר לקדש אשה על ידי שמעניק לה ספר תורה, או שמא, מאחר **שאינו רשות למכרו**, לא יחולו הקידושי, כשם שקידושי אשה באיסורי הנאה אינם חלים.

בספק מעניין זה דנו הפוסקים, ואכן, היו שסברו, (עיין בשירי קרבן ירושלמי נדרים פ"ה י"ט/א), שכל חפץ שבעליו מנוע ממכירתו, אין אפשרות לקדש בו אשה. אולם, הפוסקים (אהי"ע חלק ג' סימן ע"ט, אבן שתייה סימן פ"ד) דחו דעה זו, וחילקו בסברה יפה בין חפץ האסור בהנאה, לבין ספר תורה שאסור במכירה. שכן, איסור מכירת פרי ערלה נובע מכך שהתורה אסרה את ההנאה והשימוש בו, כלומר: זכותם הממונית של בעלי החפץ הוגבלה, וכתוצאה מכך, הם אינם יכולים למכרו או לקדש בו אשה. לעומת זאת, כאשר חז"ל תקנו שלא ימכרו ספר תורה, ודאי שלא התכוונו להגביל בכך את זכותם הממונית של בעליו, אלא הורו לו את דרכי הכבוד והיראה באשר לחפץ הקדוש שבידיו. לפיכך, המקדש בספר תורה חלו קידושי, שהרי העניק לאשה חפץ שנמצא בבעלותו המוחלטת.

קידושי אשה בדג ללא קשקשים: חתן צעיר, שקידש את אשתו בדג, התייצב לפני בעל מחנה חיים ושאל, אם עליו לשוב ולקדש את אשתו. לאחר הקידושין, סיפר החתן, גילינו, שהדג נטול סנפירים וקשקשת, ולפיכך אסור למוכרו, כדברי המשנה (שביעית פרק ז' משנה ג'), שאסור לסחור בדברי מאכל שאינם כשרים [כאשר הם מיועדים לאכילה]. על כן יש לדעת, אם משום כך לא חלו הקידושי, כפי שאינם חלים כאשר הבעל מקדש את אשתו בחפץ שאסור בהנאה.

בעל מחנה חיים (חלק ב' סימן כ"ה) הכריע, כי אין הוא צריך לחזור ולקדש את אשתו, זאת, על פי הסברה המבוארת לעיל, שגם חפץ שבעליו מנוע ממכירתו, נחשב ברשותו ובשליטתו, שהרי המגבלה שהוטלה על מכירתו היא חיצונית, ואינה נובעת מחסרון בזכויותיו הממוניות של הבעלים [עי"ש שהתיר מטעמים נוספים].

דף ב/ב אתרוג שוה לאילן

האכלת תולעי משי בשנת השמיטה

מבואר בסוגייתנו שהשנה שבה חנט פרי האתרוג, נחשבת כשנת גידולו. לפיכך אתרוג שחנט בשנה השישית לשמיטה, אינו קדוש בקדושת שביעית, אף על פי שנקטף בשנת השמיטה. אולם, אתרוג שחנט בשביעית, הרי הוא קדוש בקדושת שביעית, גם אם הוא נקטף לאחר שנת השמיטה [מהי חנטה? או שהגיע לשליש גידולו, או שניכר הפרי אחר נפילת הפרת. עיין רש"י ותוספות ראש השנה יב/ב, רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ד' הלכה ט' ועוד].

על פי זה, לכאורה, אתרוגים הנרכשים לקראת חג הסוכות לאחר שנת שמיטה, יהיו קדושים בקדושת שביעית, גם אם לקיטתם היא לאחר סיום שנת השמיטה, כיון שהם חנטו בשנת השמיטה. אולם, כפי שיבואר להלן, לדעת חלק מן הפוסקים, אין האתרוגים הללו קדושים בקדושת שביעית, אף אם הם חנטו בשמיטה עצמה.

האכלת תולעי משי: מגדלי תולעי משי שהתגוררו בארץ ישראל, פנו אל המהרי"ט בשאלה מעניינת: תולעי המשי שהם מגדלים, ניזונות ממאכל עלי עץ התות, ועתה הם דורשים לדעת האם גם בשנת השמיטה הם רשאים לספק עלי תות לתולעיהם, שכן, תלישת עלי התות המכסים על הפרי בעת גדילתו, גורמת לפרי להתייבש ולנשור מן העץ טרם זמנו, ויש בכך משום איבוד פירות שביעית בידיים. המהרי"ט (שו"ת חלק א' סימן פ"ג) חידש בתשובתו, שדווקא אילן שניטע לצורך הנאת בני אדם קדוש בקדושת שביעית, ומאחר ששעצי התות ניטעו על ידם לצורך האכלת תולעי המשי בלבד, אין העלים קדושים בקדושת שביעית, ואף את התותים עצמם אפשר להגיש לפנייהם כמאכל.

השייח רתח מזעם, כמוהו גם שאר בני הכפר, בהם אביו, בריון בעל קורות חיים מעוררי חלחלה, שאיים עליו כי ירצחנו נפש.

לא חלף זמן רב, ונאסר שחש כי הקרקע שתחת רגליו בוערת, נשא את רגליו וברח לירושלים, שם החל לעבוד כפועל פשוט בחברה גדולה. ידי זהב לו לנאסר שהתמיד בעבודתו והצלחה בה, עד שהוצע לו לשמש כמנהל אחד מסניפיה של החברה בצפון הארץ.

בצפון, התחבר נאסר לקבוצת חברים יהודיים שכמה מהם הפכו לידידיו הטובים ביותר. כל אותו זמן חשש נאסר ליצור קשר עם משפחתו. חלפו עברו להם מספר חדשים ויום אחד חבריו היהודים עברו לנאסר הודיעו לו, כי מחר לא יבוא אליהם. "מחר יום כיפור" אמרו לו. "אנחנו לא אוכלים, שמים כיפה לבנה על הראש ומבקרים בלילה בבית הכנסת. נפגש עוד יומיים" סיימו.

משיום מה החליט נאסר להצטרף אליהם לבית הכנסת, כי ממילא ביום כיפור אין עבודה. הוא גם החליט לצום, כדי לחוש את חוויית יום כיפור של היהודים. "לצום, אני יודע יותר טוב מהם" הרהר לעצמו כאשר נזכר בחודש הראמון.

ואכן כך היה. בספסל האחורי של בית הכנסת, ישבו מספר צעירים נבוכים מה, חבושים בכיסיי ראש, ביניהם נאסר שלא הבין מאומה, אבל בכה כמו תינוק. חבריו היהודים, שהמתינו לסיום התפילה החליפו ביניהם קריצות, והוא, עומד נרגש, אינו מבין מילה וחצי מילה, אך עיניו נשואות לארון הקודש.

יום כיפור חלף עבר לו. לחבריו אמר נאסר כי הוא בעצמו אינו יודע להסביר מדוע התרגש, "כנראה ההשראה והמנגינות העצובות, השפיעו על נפשי. לא יודע".

ערב אחד התגלגלה אל נאסר שמועה כי אביו נשפט למספר שנות מאסר בגין אחד ממעלליו. היתה זו הזדמנות טובה עבורו להיפגש עם בני משפחתו ותוך שעות מספר כבר פסע נאסר במשעולי כפרו. ברכיו פקו למראה עיזו הצחורות וההרים החשופים, נוף ילדותו, ערש מולדתו.

זמן רב ישבו נאסר ובני משפחתו ושוחחו. אט אט עזבו בני המשפחה את הבית ונאסר נותר עם אמו לבדו. השניים המשיכו לשוחח ומהון להון התגלגלו הדברים ונאסר סיפר לה לתומו על הרגשות העזים שתקפו אותו בעת שתייתו בבית הכנסת של היהודים ביום הכיפורים.

אשה חזקה היתה אמו של נאסר. בכל יום היתה משכימה קום לפני בני המשפחה, שופה רוחתין על האש, אופה את הבצק שלשה ומוכינה כירה גדולה לבני הבית. מעולם לא ראה נאסר את אמו מבוהלת כפי שהיתה כעת.

היא התרוצצה בחוסר רוגע בולט כשהיא מגיפה את חלונות הבית ובודקת שוב ושוב האם לא נותר אדם מלבדם.

לכסוף, התיישבה אמו על הספה ואמרה: "הקשב היטב נאסר. על מה שאומר לך עכשיו, אל תשוחח עמי לעולם! אני מזהירה אותך!". הוא הנהן בראשו במהירות וסחרחרות חרפה תקפה אותו. ישנם כאלו המפחדים שיום אחד יודע להם איזה שהוא סוד נורא, עלום, סמיר, שישא אותם אל מקומות אפלים. נאסר הרגיש שהוא עומד בפני דבר דומה. שיניו נקשו דא לדא, זעה קרה כיסתה את מצחו ומבעד לענן הערפל שהקיף אותו הוא שמע את אמו חוזרת שוב ושוב ואומרת "קוראים לי שושנה!!! קוראים לי שושנה!!! אתה שומע? קוראים לי שושנה!!!".

קרקורי של תרנגול עקשן הציף את נאסר משנתו. הוא לא ידע כמה זמן חלף מאז התודע לדיעה המרעישה שאמו היא יהודיה ממשפחה צפתית שורשית, שנטשה את עמה ונישאה לבן נכר. בטרם עזב את ביתו, דחפה לו אמו מעטפה דהויה ובה תמונה ישנה, מקומטת, כשהיא אומרת: "תמונה זו, היא היחידה שנתורה בידי משנות ילדותי. כאן" הצביעה האם על ילדה קטנה "אני ניצבת עם בני משפחתי בבית הקברות".

נאסר יצא את בית הוריו, תרמילו על שכמו וראשו בשמים. לאחר מספר ימים נודע לו, כי אם אמו

נטיעת עצי אתרוג לצורך מצוות ארבעת המינים: לפי פסקו של המהרי"ט, גם אתרוגים שחנטו בשמיטה אינם קדושים בקדושת שביעית, שהרי עצי אתרוג לא ניטעו לצורך אכילת הפרי, אלא לצורך קיום מצוות נטילת ארבעת המינים ואם כן לא חלה עליהם קדושת שביעית (מנחת שלמה סימן ק"ח).

משלוח אתרוגי ארץ ישראל לחו"ל: זאת, ועוד: לפי שיטת המהרי"ט, מותר גם לשלוח אתרוגים מארץ ישראל לחו"ל. אמנם מבואר במשנה (שביעית פרק ו' משנה ה'), שאסור להוציא מארץ ישראל פירות שקדושים בקדושת שביעית, אולם, כאמור, לדעת המהרי"ט שאין קדושה על האתרוגים, גם אין כל מניעה לשגרם לחו"ל.

הלכה, פוסקים אנו כדעתו של בעל פאת השולחן (סימן כ"ה סעיף ז'), אשר חלק על דעתו של המהרי"ט וסבר שמחשבת הנוטע את האילן אינה יכולה להפקיע את קדושת השביעית מגידולי פרקע הראויים למאכל אדם.

דף ד/א דבני בנים הרי הן כבנים

ברכות המילה של תינוק יתום

גמרתנו מביאה את הכלל המפורסם: "בני בנים הרי הם כבנים", כלומר: גם נכדיו של אדם נקראים בניו. לפיכך, אדם שמתו בניו והניחו אחריהם בנים, קיים מצוות "פרו ורבו", שהרי נכדיו נחשבים כבניו (רמב"ם הלכות אישות פרק ט"ו הלכה ה'). זאת, ועוד: הסב גם מצווה ללמד תורה את נכדיו, שנאמר (דברים ד/ט): "והודעתם לבניך ולבני בניך" (קידושין ל"א, רמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"א הלכה ב').

דירות להשכרה לבנים בלבד: מעשה בסב עשיר שהלך לעולמו והניח אחריו צוואה בה הורה, כי נכסיו יעמדו להשכרה ודמי השכירות ינתנו להקדש. הנפטר לא הותיר מאומה לבניו, אך כתב בצוואתו, כי הם רשאים לשכור את נכסיו תמורת מחצית מדמי השכירות המקובלים. נכדיו של הנפטר בקשו גם הם לנצל סעיף זה של הצוואה, לאור הכלל "בני בנים הרי הן כבנים"... אולם, הרא"ש (כלל פ"ב סימן ג') הכריע, כי מאחר שאין דרך בני אדם לכנות את נכדיהם "בנים", ודאי לא התכוון הסב לנכדיו, כי אם לבניו בלבד.

את מי יש לכבד בברכות הברית? ברית מילה של תינוק יתום, עוררה שאלה הלכתית מעניינת שהתגלגלה אל הגרע"א. כאשר אבי התינוק אינו נוכח בברית המילה, שמורה הזכות לברך את ברכות הברית "תופס התינוק" - הסנדק (טור ורמ"א י"ד סימן רס"ה). אולם, במקרה זה, סבו של התינוק, שגם היה המוהל, ביקש ליטול זכות זו לעצמו.

מדוע בברית מילה מברכים שתי ברכות? הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל הכריע (שו"ת מהד"ק סימן מ"ב) שיש לכבד את הסב בברכות המילה. את הכרעתו מסביר הגרע"א בסברה מעניינת, כלהלן.

כידוע, לפני עשיית מצווה מברכים ברכה אחת. אולם בעת הכנסת תינוק בבריתו של אברהם אבינו מברך האב שתי ברכות: **א.** "ברוך... וציוונו על המילה". **ב.** "ברוך... להכניסו בבריתו של אברהם אבינו". בטעם הדבר מבאר הלבוש (י"ד שם, מובא בבית יוסף על הטור בשם אבודרהם), שהברכה הראשונה היא על עצם מצוות המילה, ואילו הברכה השנייה נועדה לשבח ולהודות לקב"ה על המצוות הרבות שבהן זכה האב עם הולדת בנו, כגון: ללמדו תורה, להשיאו אשה, ועוד. לפיכך, מאחר שגם על הסב מוטל ללמד את נכדו תורה, וכמו כן הוא מל את התינוק ועל כן הוא נחשב כשליח בית דין לקיום מצוות המילה, ואף אמרו חז"ל כי "בני בנים הרי הם כבנים", על כן, זכות הברכה שמורה לו.

דף ה/ב חופה שגומרת

עריכת חופה, בבית כנסת או באולם?

סדר הנישואין מורכב משני חלקים. תחילה מקדש החתן את הכלה - "אירוסין" בלשון חז"ל, לאחר מכן הוא נושא אותה לאשה. עוד לפני הנישואין מוגדרת המאורסת כאשת איש שאסורה על כל העולם, אך הלכות רבות האמורות לגבי בעל ואשה, אינן חלות אלא לאחר הנישואין, כגון: החיוב לפרנסה, ועוד. הגמרא בסוגייתנו אומרת, כי הנישואין נעשים על ידי "חופה", המסמלת את פריסת חסותו של החתן על הכלה, ובכך היא נעשית כאשתו לכל דבר.

כיצד עורכים חופה? מנהג האשכנזים שהחתן מכסה את הכלה בהינומה, ולאחר מכן מובילים אותם אל החופה, בה פורסים יריעה מעל החתן והכלה, ולאחר מכן נוהגים להתייחד בחדר יחוד (ב"ח סימן ס"א סעיף א'). מנהג זה נובע מן הרצון לקיים את כל שש השיטות הקיימות לגבי האופן המדוייק שבו יש לערוך את החופה (עיין שולחן ערוך אה"ע"ז סימן נ"ה סעיף א'): **א.** שהחתן יביא את הכלה לרשותו (ר"ן כתובות ד/א). **ב.** שהחתן והכלה יתייחדו יחדיו (רמב"ן כתובות שם). **ג.** שהחתן והכלה יתייחדו בביתו של החתן (רמב"ם הלכות אישות פרק י' הלכה א'). **ד.** שהחתן והכלה יכנסו למקום שקושט במיוחד לצורך האירוע (עיסור הלכות ברכת חתנים חלק ב'). **ה.** שיפרסו טלית מעל ראש החתן והכלה, או שיניחו את קצה טליתו של החתן מעל ראש הכלה (מאירי כתובות ד/ב). **ו.** שיכסו את פני הכלה בהינומה. לעומת זאת, בחלק מקהילות ספרד אין החתן והכלה נוהגים להתייחד בחדר ייחוד (תעלומות לב חלק ג' נ"ז).

יש לציין כי לדעת בעל בית מאיר (נ"ה א'), מעיקר הדין אין כל מחלוקת כיצד עורכים חופה, אלא הדבר תלוי במנהגו של כל מקום ומקום, וכל צורה שנהגו לערוך בה את הנישואין כדת משה וישראל נקראת "חופה".

יהודיה, גם הוא יהודי. כך התגלגלו הדברים וכעבור מספר חודשים, נאסר שב לירושלים כדי לשהות בשבת בחברת משפחה העוסקת בקירוב רחוקים, אליהם הפנה על ידי ארגון תשובה מוכר.

שוב ביקר נאסר בבית הכנסת, הפעם כיהודי. עדיין לא הוכחה יהדותו, מלבד דבריה של אמו, אך בהתייעצות עם רבנים החליטו מנהלי ארגון התשובה, לקדמו בדרכי היהדות ובד בבד לנסות ולאמת את זהותו.

מאכלי שבת ערבים וטעימים הוגשו אל השולחן, ולאחר זמן מה פצח בעל הבית בשירה. אנשים רבים שביקשו להתקרב אל דת אבותיהם, שהו שם. אחד מהם ביקש מבעל הבית בהסכנות, שישיר את השיר ששרו בבית הכנסת. לאחר מספר ניחושים, הבינו בני המשפחה שהוא מתכוון ל"לכה דודי" וברצון רב זימר בעל הבית את המילים הנה מוכרות, כאשר מבית לבית, הכירו אורחים נוספים את המנגינה הקליטה והצטרפו גם הם אל השירה העריבה.

נאסר, הצטרף כמעט מן הבית הראשון. בחושו המוסיקלי הוא קלט חיש מהר את השיר, וכאשר שוררו המסובים "התנערי מעפר קומי" כבר היה נאסר מזמר בגרון מלא.

מטבעו היה נאסר ביישן, אך הוא לא התאפק ופנה אל בעל הבית בבקשה כי ישירו "לכה דודי" פעם נוספת. הלה נענה ברצון, כמוהו גם שאר בני המשפחה והמסובים, וקולותיהם התמזגו יחד בחדווה. אחד מילדי המשפחה שב אל השולחן כשחיוך על פניו לאחר שהשיב בשלילה את פניו של מאן דהוא שדפק על הדלת ושאל אם נפתח כאן בית כנסת חדש, ולקראת "לא תבושי" כאשר מעלים טון ופורצים במנגינה עליזה, היו הגרונות והטונים מאוחדים כמקהלה מאומנת, שבראשה מנצח דגול.

אושר פנימי קרן מפני הנוכחים שזכו להכיר את היהדות באופן כה נעים. נאסר היה שרוי בעולמות עליונים. עיניו עצומות, קולו הצלול עולה ויורד בהתאמה, וכפות ידיו נעות במעגלים, מסייעות להסביר את המילים.

כמו היה זה מובן מאליו, התרומם נאסר ממקומו, שילב את ידיו בזרועות האורח שישב לידו, וכל הסועדים קמו ממקומם והחלו רוקדים.

שעה ארוכה רקדו נאסר וחביריו לסעודה. ללא הרף, ללא הפסקה, רגשות עזים בקעו ועלו מלב הרוקדים שגרונם כבר ניחר, אך נשמתם התמלאה בחמצן צלול מעולם הנגינה הקסום.

איש איש ומחשבותיו, הרהורי, ומצפונו לבו. כל אחד כיבס את שהיה צריך, ניקה את הדרוש והתחטא לפני בוראו, אה, השירה.

במוצאי שבת ביקש נאסר לעזוב את בית מארחיו תוך שהוא מודה להם מקרב לב. "ראה, עברנו שבת כל כך יפה" אמר המארח, ואפילו לא שאלתי לשמך". "נאסר". "מה????" בעל הבית כמעט התעלף, כשעיניו בוחנות את נאסר מכף רגל ועד ראש.

נאסר הרגיע את מארחו, סיפר לו את שהיה צריך לספר והראה לו את התמונה הדויה, ההוכחה היחידה שלו, בינתיים, כי הוא יהודי.

חקירות וביירוים נוקבים העלו כי אכן, שושנה, אמו של נאסר, היא שושנה. והוא, נאסר יהודי מבטן ומלידה, צאצא של המקובל רבי שלמה אלקבץ בעל ה"לכה דודי!!!!". הקבר המופיע בתמונה, קברו של רבי שלמה אלקבץ, סייע בידי החוקרים להגיע אל המסקנה.

מעשה מדהים, אכן. ישיש, למוד ניסיון חיים ששמע את המעשה הפטיר, כי אם הקב"ה מסובב כל הסיבות, לגלגל וסייב כה רחבה כדי להחזיר את בנו האובד לכור מחצבתו. עלינו, הזוכים לשהות ליד דף הגמרא, להתחזק ולהתאמץ יותר, במיוחד לקראת הימים הנוראים הבאים עלינו לטובה, שהרי אנו כבר כאן, בהיכלו של מלך, אין אנו צריכים לעשות דרך כה ארוכה, פשוט להושיט את היד ולהרבות את הזכויות על ידי קיום מצוות, מעשים טובים ולימוד התורה הקדושה.

המעוניין לזכות את הרבים בספור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

כדת משה וישראל

בזמנו של בעל תשב"ץ קטן, נהגו החתנים לנדור פרוכת לספר התורה. התשב"ץ (סי' תס"ד) מבאר זאת על פי הגמרא (עירובין סד/א) האומרת, שאדם שזכה בנכסים מן ההפקר וחושש שמא תשלט בהם עין הרע, יקנה ספר תורה, ועל ידי שקנה דבר מצווה, מובטח לו כי לא ייזק. כמו כן החתן שנישא זה עתה, מבטיח את שלום ביתו על ידי עשיית מצווה בקניית פרוכת לספר התורה. **מעניין** לציין את המשך דברי התשב"ץ שכתב, כי החתן אומר לכלה "הרי את מקודשת לי בטבעת זו **כדת משה וישראל**", משום שמצינו במקומות רבים שהקב"ה אירס את בני ישראל בתורה כפי שאמרו חז"ל "תורה ציוונו לנו משה **מורשה** אל תקרי מורשה אלא **מאורשה**", ומשום כך מזכיר החתן את התורה, ואומר "**כדת משה וישראל**". **מטעם** זה, גם האות הראשונה שבה מקדש החתן את אשתו, היא האות ה' - הרי את וכו', כנגד **חמישה** חומשי תורה. הוא גם מוסיף ואומר, כי מטעם זה מתחילה הכתובה באות ב', כפי שהתורה מתחילה באות ב'. וכפי שהתורה ניתנה בשבע קולות, שנאמר **קול ה'** על המים וכו', משום כך תיקנו לחתן ולכלה שבע ברכות. **התשב"ץ**, גם מונה עשרה מקומות שבהם כונו ישראל "כלה", כמניין עשרת הידיבות, וכנגדם מקבצים עשרה אנשים לשמחת שבע הברכות.

חופה בלי כלונסאות: כדי שמקום החופה יחשב כביתו של החתן שאליו הוא מכניס את הכלה, יש שכתבו כי מן הראוי לקבוע בקרקע את כלונסאות החופה, כדי לשוות לה קביעות (אמרי דוד סימן כ"ט). אולם, בעל אגרות משה (שו"ת, או"ח חלק ד' סימן ע') כתב, כי אין צורך להקפיד על כך ואף הוסיף כי אם אין כלונסאות לחופה, יחזיקו ארבעה אנשים את היריעות ויקיימו את החופה.

קישוט מקום החופה: יש הנהגים לקשט את מקום החופה ולייפותו, כדברי הזהר הקדוש (תרומה קסט"א) שכתב, כי כן ראוי לנהוג על פי דרך הסוד, משום שהקמת בית בישראל כמוה כהשראת השכינה ועל כן ראוי לכבד ולקשט את המקום. בעל ספר חיים ושלום (חלק ב' סימן כ"ח) הוסיף, כי מקשטים את המקום כדי שהקהל יכבד את המעמד ויעמוד על רגליו. כמו כן, יש להזהר מעישון ומקלות ראש בשעת החופה, שהיא שעה גדולה ומיוחדת (שולחן העזר חלק ב' עמוד ל"ב).

מקום עריכת החופה: בתקופת הראשונים נהגו לערוך את החופות על בימת בית הכנסת (מהרי"ל הלכות נשואין). אולם כאשר הנוצרים הנהיגו [בשנת ה' אלפים ש'] לערוך את נשואיהם בבית תיפלותם, פסקו לערוך חופות בבית הכנסת, כדי שלא לנהוג כמנהגם (מהר"ם ש"ק סימן פ"ז). אולם, בקהילות ארצות המזרח, בהן לא שלטו הנוצרים, המשיכו לערוך את החופות בבית הכנסת ללא חשש. במצרים אף תקנו שלא יערכו חופות אלא בבית הכנסת או בבית החתן, כדי למנוע עריכת חופות בבתי מלון ובבתי קפה, מקומות בהם מצוייה הוללות (נהר מצרים הלכות קדושין אות י"ד).

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה חיים הכהן** ז"ל
ב"ר יוסף אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט באב תשנ"ח
תנצב"ה
הנוצח ע"י בנו ידידנו
הר"ר **אביגדור יהודה כהן** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שרה אדלר** ע"ה
ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע א' באלול תשנ"ו
תנצב"ה
הנוצח ע"י בנה ידידנו
הר"ר **שמואל אדלר** ה"ו

לעילוי נשמת

מרת **מלכה קרופניק** ע"ה ב"ר משה ז"ל
נלב"ע א' באלול תשי"ט **תנצב"ה**
הנוצח ע"י ידידנו הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **בנימין וסלי** ז"ל ב"ר שלמה ז"ל
נלב"ע כ"ז באב תשנ"ח **תנצב"ה**
הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

מאירים את מסכת קידושין

לראשונה: מוצא מוקד מפורסם עוק חשק ללימוד

הופיע מסכת קידושין

• בתוספת משניות בגליון הדף להשלמת לימוד הש"ס • בסוף הדף נוסף ביאור למשניות - 'מארות המשנה' • להשלמת הלימוד ב'הלכה למעשה' צורף החיבור הפלא 'מארות ההלכה' הדגושת בתחילת ענין בתוספת

• נוסח הגמרא והמפרשים מנוח ומתוקן במיטב המסורת של מהדורת הש"ס של 'ענין והודו' • הגמרא, הרש"י והתוספות מוקדמים ומפורסמים בדיוק ובשלימות • רקע מיוחד להקלת הקריאה ולמענת כאבי עיניים

הגמרא המושלמת המחבבת את הש"ס על לומדיה

מוקד ישיר לגמרות "דף היומי": 02-804-3333

